

Pròleg del llibre *Rodajoc.Olot. L'experiència del joc sense fronteres.*

La Joana arriba a casa molt cansada, resulta que avui ha anat al Rodajoc i per la cara d'alegria que fa els seus pares intueixen que l'experiència ha estat molt positiva. Ells no acaben d'entendre què és això del Rodajoc però de mica en mica quan la Joana es va refent i els ho va explicant se senten molt identificats i alhora sorpresos, la seva filla ha jugat els mateixos jocs que ells quan eren petits...

No és exagerat assenyalar que molt sovint s'atribueix a l'escola la funció d'incidir en totes aquelles problemàtiques que va generant la mateixa societat (augment de la violència, conductes sexistes, consum de drogues...). L'escola es converteix d'aquesta manera en la solució màgica i, al mateix temps, en l'excusa fàcil que utilitzem els adults quan les coses no van com desitjaríem i és llavors quan tot ho arreglem amb el discurs que l'origen i la solució del problema està en l'educació. Aquest raonament, tot i que necessari, pot caure precisament en el parany de quedar-se en el lament i no passar a l'acció.

A ningú se li escapa que educar, avui en dia, transcendeix més enllà de la pròpia aula, o millor dit, que l'educació és responsabilitat de tots (pares, mares, professors, mitjans de comunicació, institucions...) i que primer de tot cal tenir una visió prospectiva sobre el model de persona que volem educar i per tant, com a conseqüència, el tipus de societat a la qual s'aspira en el futur.

L'experiència pedagògica que acaba de viure la Joana ens mostra com des de l'escola s'estan duent a terme accions educatives d'una enorme qualitat i que posen en evidència que és possible una educació per a un món millor tot impulsant el benestar personal, la bona convivència i el respecte al medi natural. El Rodajoc, deixeu-m'ho dir, representa una experiència pedagògica que passa a l'acció de forma decidida i amb unes pretensions d'alta volada. És en aquest sentit que es pot considerar el Rodajoc com una experiència pedagògica sostenible, pensada i planificada a finals del segle passat per als nous reptes educatius del SXXI.

Sí, ja sé que em direu que el concepte de sostenibilitat, a part de ser un terme que està de moda, pot perdre la seva força justament perquè ara tot el que es fa és sostenible o si més no ho pretén ser. Teniu tota la raó però fixeu-vos quin tresor s'amaga darrere el Rodajoc...

El Rodajoc recupera l'espai de joc per excel·lència com és el carrer, la plaça... Es tracta en definitiva d'un espai de trobada que no està pensat ni preparat de forma específica com podria ser, per exemple, el cas dels esports convencionals. ¡Qualsevol lloc és bo per jugar!

El Rodajoc utilitza material que troba al mateix entorn, tant el natural com l'urbà, i per tant fa incidència per una banda en el respecte al medi ambient, i per l'altra, es mostra com una crítica activa davant la frenètica cursa del consumisme. Els/les alumnes aprenen a construir els seus propis jocs a partir del reciclatge i la reutilització del material de rebuig.

El Rodajoc destina el temps que cal per jugar i per tant posa l'èmfasi en gaudir de cada moment de forma plena. El joc es converteix en una activitat que té sentit per ella

mateixa i per tant qüestiona obertament l'obsessió actual per a l'optimització del temps encarada cap a un rendiment exclusivament material. Fins quan jugar, llegir, escriure, córrer, parlar amb els amics, ballar... ho considerarem una pèrdua de temps?

El Rodajoc esdevé un marc incomparable de relació entre els infants i joves de tot Olot per diferents motius palpables. Primer de tot cal assenyalar que es tracta d'una experiència pedagògica en la qual hi participen totes les escoles i instituts de la ciutat i que per tant és una activitat que no exclou a ningú i on tothom se sent acollit. Després cal dir que els diferents grups de joc estan creats per alumnes de cadascuna de les escoles participants. Això significa que és la mateixa pràctica motriu la que possibilita que els nois i noies estableixin noves relacions de forma positiva amb persones que fins aquell moment li eren desconegudes. Crec que és important destacar aquest fet ja que moltes vegades en les trobades esportives, amb la mateixa pretensió inicial de fomentar la convivència, queden reduïdes a veure quina és la millor escola i la coneixença dels companys-adversaris queda materialment liquidada.

Cal dir a més a més que, a part de distribuir els/les alumnes de forma heterogènia, l'elecció dels diferents jocs tradicionals que conformen cada any el Rodajoc respon a criteris objectius, quant a la seva lògica interna, en els quals s'intenta oferir una gran varietat de formes de relacionar-se. Així per exemple existeixen des de jocs cooperatius on tots els participants comparteixen el mateix objectiu, jocs on existeixen dos grups que competeixen entre ells, jocs paradoxals, jocs de 1 contra tots o viceversa, jocs de múltiples equips... En definitiva una riquesa prou gran com perquè l'èmfasi de la victòria i el fracàs quedi diluït i es posi tota l'atenció en gaudir del propi joc.

Un altre aspecte destacable de l'organització del Rodajoc és que la dinamització de la jornada corre a càrrec de persones voluntàries. La importància d'aquest fet rau precisament en què aquestes persones són alumnes de cursos més grans de les escoles participants. Això significa per una banda que es fomenta una relació intergeneracional i que al mateix temps es potencia una educació per a la ciutadania al facilitar la participació activa i responsable en un acte social.

I per últim, quant a la relació entre els participants, és precís dir que el Rodajoc representa un punt de trobada de diferents cultures, contribuint d'aquesta manera a la coneixença i a la convivència entre totes elles. En el Rodajoc els nois i noies aprenen i posen en pràctica jocs de diferents països i per tant es posa l'èmfasi en respectar la singularitat i la diferència de cada cultura per arribar així a una situació d'igualtat. Aquest plantejament integrador té una enorme repercussió ja que a més d'incloure a tothom, independentment de la seva procedència, cada col·lectiu aporta una millora en el conjunt de l'experiència tot partint del seu propi bagatge cultural. Es pot dir en definitiva, que es crea un efecte sinèrgic on les diferències culturals sumen de forma positiva per acabar obtenint un producte de màxima qualitat.

Decididament, és en aquest sentit que el Rodajoc es pot considerar una experiència pedagògica sostenible que cal preservar i potenciar, sobretot si es té en compte cap on està evolucionant la societat actual (excés d'individualisme, cerca d'èxit a qualsevol preu, estrès, consumisme...). El Rodajoc representa en definitiva una oportunitat perquè els/les alumnes experimentin i visquin uns valors que trenquen amb aquesta dinàmica. Una oportunitat que esdevé realitat quan es posa en contacte una gran diversitat d'alumnes jugant al carrer (i no virtualment), compartint jocs que els han explicat els

seus avis, construïts per ells mateixos i destinant el temps que faci falta per a la seva pràctica. Aquesta és la màgia i el tresor que amaga el Rodajoc...

Tot i els raonament exposats, és el moment de baixar dels núvols i tocar de peus a terra. El Rodajoc pot ser una bona eina educativa, tal com he intentat explicar, però pot arribar a ser insuficient si la seva utilització es redueix només al dia de la trobada. A ningú se li escapa que jugar durant un matí, per més consideracions de sostenibilitat que s'introdueixin, la incidència que causa a llarg termini queda, si més no, en un dubte més que raonable. Al meu entendre és aquí on pren rellevància la implicació i la valuosa feina que fa el professorat d'educació física des de la seva quotidianitat en els respectius centres.

El Rodajoc té sentit perquè abans existeix un treball previ a cada escola que assegura un progrés en els aprenentatges d'una forma constant. Un aprenentatge que, a més, pren un caire d'intimitat i de proximitat que permet atendre la gran diversitat d'alumnes, existent en una aula, de forma personalitzada. No oblidem que la pretensió última del Rodajoc no hauria de ser només la reunió de multitud de persones en un espai públic (aproximadament vuit-centes en l'última edició) sinó la millora personal de totes elles, i aquesta és una tasca que només es pot fer, tal com comentava abans, des de la proximitat i gràcies al/la professor/a d'educació física.

Crec que introduir el joc tradicional a les sessions d'educació física exigeix una altra feina extra per part del/la mestre/a d'educació física. Efectivament es tracta d'un material amb un potencial educatiu enorme però que respon a uns criteris i uns valors d'una societat que ja no existeix com a tal. Així d'aquesta manera caldrà una reflexió i un estudi exhaustiu per tal de fer les adaptacions pertinents a la societat actual si no volem córrer el perill de reproduir vertaders contravalors. Això vol dir per exemple revisar el mateix vocabulari en què es presenten els jocs per tal de trencar estereotips sexistes o fins i tot antiecològics; adaptar algunes normes per tal que els nois i noies no quedin eliminats definitivament del joc mitjançant canvis de rols; fer propostes que afavoreixin la participació conjunta de tots els/les alumnes evitant d'aquesta manera els "jocs de noies" i els "jocs de nois" propis d'altres èpoques; transformar els jocs amb una forta càrrega bèl·lica...

...Els pares de la Joana no han tardat a adonar-se que aparentment la seva filla havia jugat com quan ells eren petits però amb algunes diferències: la Joana havia jugat a saltar a corda i a perseguir en un grup de nois i noies, havia après un joc explicat per en Mustafà i la Lian, i a més a més, ha fet nous companys/es d'altres escoles que han quedat per escriure's pel messenger i veure's un altre dia.

I per acabar només em resta felicitar a tots els/les mestres i professors/es d'educació física d'Olot i a totes les institucions que participen en l'organització del Rodajoc (Institut Municipal d'Educació de l'ajuntament, Patronat Municipal d'Esports, Pla d'Immigració, Creu Roja) per la gran tasca que estan duent a terme i encoratjar-los a seguir cuidant d'aquest gran tresor que és el Rodajoc.

Pep Invernó
Mestre d'educació física